

Miklós Székely (Budapesta, Institutul de Istoria Artei al Academiei Maghiare): *Rolul fostului Muzeu Industrial „Francisc Iosif I” în modernizarea economică a Clujului la trecerea dintre secolele XIX–XX*

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea, în contextul unor activități intensive de construcție din Ungaria, au fost predate o serie de clădiri cu scop educațional sau muzeistic. Aceste clădiri erau prevăzute cu o serie de spații bine definite pentru educație și muzeu. Printre acestea amintim Muzeul de Arte Aplicate din Budapesta proiectat de Ödön Lechner, Muzeul Tehnologiei proiectat de Alajos Hauszmann, precum clădirile muzeului și școlilor industriale proiectate de Lajos Pákei. Această construcție a fost una dintre cele mai importante investiții ale orașului la finele secolului al XIX-lea. Fenomene identice pot fi depistate și în celelalte centre urbane ale Monarhiei, la Budapesta, Viena, Salzburg, Graz, Praga, Cernăuți și Târgu Mureș începând cu anii 1870–1880. Mai târziu, după studiile de la Viena, Lajos Pákei avea să devină conducătorul școlii și directorul muzeului. El a jucat un rol sporit în arhitectura Clujului: în 1880 a fost numit arhitectul-șef al orașului, ca și director al școlii a stabilit programa școlară pentru clasele de arhitecți, pietrari și sculptori, iar ca directorul muzeului a contribuit la îmbogățirea colecției. Această instituție, ca și muzeu de stat, a contribuit semnificativ la dezvoltarea industriei regionale. Alături de cea din Târgu Mureș, creat cu susținerea specială a ministrului Gábor Baross pentru modernizarea Ținutului Secuiesc, cel din Cluj a fost a treia instituție de acest fel din țară pentru a stimula și servi dezvoltarea industriei în capitala maghiară a Transilvaniei. Aceste muzee nu îndeplineau funcțiile obișnuite ale muzeelor, ci deserveau școlile cu care se aflau în strânsă legătură. Au pus accent mare pe lărgirea și îmbunătățirea colecțiilor cu scopul de a prezenta cele mai noi inovații în domeniu. Astfel, influența, activitatea și relațiile antreprenorilor locali au stimulat și activitatea meșteșugărească din provincie. Cele două clădiri ale instituției, terminate în mai puțin de un deceniu, sunt unice în Europa și arată sarcinile importante care apăsau pe școală și muzeu. În comunicarea de față voi prezenta discuțiile și dezbaterile pe marginea creării acestui sistem al muzeelor industriale, din care făcea parte și cel din Cluj, și care arată importanța muzeului condus de Lajos Pákei în dezvoltarea industriei transilvănene. Acest muzeu, desființat chiar acum 9 de ani, a dispărut din conștiința clujenilor, deși a jucat un rol important într-un oraș care urma să devină centrul cercetării științifice ardelenice.